

ТЫЗЭКЬОТМЭ — ТЫЛЪЭШ!

Адыг Макъ

Бэдзэогъум и 27-р – Адыгейим
къэралыгъо гъэпсыкъе иэ зыхъугъэ Маф

1923-рэ ильесым
пъэтхапэм
къышегъэжъагъэу къыдэкъы

№ 42 (22491)

2022-рэ ильес

ГЪУБДЖ

ГЪЭТХАПЭМ и 15

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП
къыхэтуютыгъэхэр ыкъи
нэмыйкъ къэбархэр тисайт
ижъугъотэштых
WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъэзет

«Синдикэр» Москва къикъыжъыгъ

Адыгэ къашьом иансамблэу «Синдикэм» иартистхэр телеканалэу НТВ-м ипроектыкъэу «Страна талантов» зыфиорэм хэлэжъагъэх.

Ансамблыр зыхъехъэрэ творческэ зэхэт купэу «Ошъадэм» ипащэу Едыдж Викторие къызэрилтагъэмкъэ, «Синдикэр» проектым иятъонэрэ едзыгъо хэлэжъэнэу Москва рагъэблэгъэгъагъ. Зэкэмки зэнэкъокъур

едзыгъуиуе рагъекъокъыщт. Ахэм творческэ купхэр, ордэйлохэр, къэшшуаклохэр ашызэнэкъокъух.

«Лъэпкъ культурэм ыкъи лъэпкъ къэнэм я Ильес къыдыхэлтагъяэу проектыр зэхажагъ. Арышъ, проектым къэралыгъом итворческэ куп хъалэмэтхэр, иартист Іэпэласэхэр зэфищаагъэх, — хигъеунэфыкъигъ Едыдж Викторие. — Тэркъе мыш фэдэ проектым ухэлэжъэнэу ушэтыпэ гъэшэгъон хъуѓъэ, тигуапэу проектым

щашыгъэ съемкэхэм тахэлэжъагъ. Ахэр Мосфильмым ипавильонхэм ашыкъуагъэх. Осэшл купым хэт артист цэргийлохэм тикъэшшуаклохэм ясэнаущыгъэ уасэу къыфашигъээр тэркъе лъэплагъэ. Хореографическе ком

позициеу «Ритмы гор» зыфиорэр проектым къышыдгъэлэгъуагъ. Шъонтырпаохэр зыхэт къашьоу тиартистхэм къаъэльэгъуагъэм жюрим хэтхэу, зэльшээрэ артистхэу Борис Галкиныр, Надежда Бабкинар, «Пое дем, поедим» зыфиорэр къэтыныр зезыщэу Федерико Арнальди, проектыр зезыщэу, артистэу Алексей Воробьевыр къыштыхъуугъэх. «Синдикэр» агу екүгъ, ар къахэшыгъ.

Проектым иапэрэ едзыгъо адыгэ Ыэмэ-псымэхэм янароднэ ансамблэу «Уджыр» (Тэххутэмыкъое район) хэлэжъагъ. Зэнэкъокъум къашыхэшырэ купхэм сомэ мини 100 зэрыль шүхъафтынхэр къаратыщых, проектым икіэух нэсъихэрэ со мэ миллионым фэбэнэштых.

Телеканалэу НТВ-м ипродюсер шъхъаэу Тимур Ванштейн проектым фэгъэхыгъэу журналистхэм адишыгъэ зэдэгүшүэгъум мыш фэдэу щыхигъеунэфыкъигъ: «Къэралыгъом итворческэ куп хъалэмэтхэр, иартист Іэпэласэхэр къэдгъэлъягъохэ тшоигъуу пројектэу «Страна талантов» зыфиорэр зэхэтшагъ. Лъэпкъ творчествэм шэн зэфэшхъафхэр хэль, сэнаушыгъэ хъалэмэтхэр, жанрэ зэмьлээжъигъохэр бэу хэтих. Ахэр цыфхэм ядгъашэ тшоигъуу.

Проектым иапэрэ едзыгъоу тყрахыгъэр мы мафэхэм эфирым фагъэхъазыры. Гъэтхапэм и 18-м пчыхъэм сыхъатыр бгъум апэрэ едзыгъом ителефөверсие телеканалэу НТВ-м къытышт. Ансамблэу «Уджыр» проектым зэрэхэлэжъагъэр аш къышагъэлэгъошт. Ятъонэрэ едзыгъо гъэтхапэм и 25-м пчыхъэм сыхъатыр бгъум телеканалэу НТВ-мкъэ къытышт. Аш ансамблэу «Синдикэр» зэрэхэлэжъагъэр щытлэгъуущт.

Адыгейим иартистхэм телеканалэу НТВ-м ипроектыкъэ къызэрэгъебаиштым, къызэрэгъэдэхэштым щеч хэльэп! «Страна талантов» зыфиорэр къэтынхэр блэшшумыгъэкъых!

ТЭУ Замир.

ТхъамэтакІэм ІукІагъ

Адыгеим и Лышъхъэ Урысыем и Следственнэ комитет исследованинэ Гъэлорышланлэу АР-м щылэм ипащэу бэмышлэу атьэнэфэргъэ Александр Липало зэлуклэгъум нэлүасэ щыфашыгъ. Мышь ыпеклэ А. Липало Урысыем и Следственнэ комитет исследованинэ Гъэлорышланлэу Камчатскэ краим щылэм ипащэу юф ышлагъ. Джащ фэдэу ведомствэмэрэ республикэм итъяцкэлэкло къулыхъу-

хэмрэ зэгъусэхэу Ioф зэрээ-
дашлэрэм илофыгъохэм зэхэ-
сынгом шүтегүнч Цаглах

Мы мэфэ дэдэм Адыгейим и Псышхъэ Урысыем и Следственне комитет испедственнэ Гъэйорышшап!эу Адыгейим щы!эм юф щызышшэхэрэм пэшак!эу афашыгъэм нэуасэ зызыфа-шыгъэ зэхэсигъом хэлэжьагь. Юфтыхъабзэр зэрищаагь Урысыем и Следственне комитет Тэмыр Кавказ федеральне шьо-

льырымкэ испедственнэ гъэло-
рышлэпэ Шъхьаэла ипащэу Олег
Васильевым. Аш къызэриуа-
гъэмкэ, Александр Липало
1996-рэ ильэсүм къыщегъэжьа-
гъэу прокуратурэм ыкли спедст-
веннэ комитетым тоф ашишагь,
исэнхъяаткэ гъэхъэгъэ инхэр
илэх, лэпэлэсэныгъэшхо хэл.

Къумпыл Мурат къэгүщлээзэ
ицыхэ тельэу къылыагь А. Ли-
пало тоофшлэн хэшшикыншхо
зэрэфырилэм ыкли илэпэлэсэ-

АР-м и Лышъхъэу Къумпъыл Мурат Урысыем и Следственнэ комитет Темир Кавказ феде-ральнэ шъолтырымкэ исследственнэ гъэйоры-шлэпкэ Шъхьаңэ ипащэу Олег Васильевым ты-гъасэ зэlyukлэгъу дырилагь.

ныгъэ яшүагъэкэ ведомствэм ыпашхъэ ит пшъерильхэр ия су зарасанчух щихэр зиэ унагъохэм яфтыныгъэхэр зэрэукуягъэм епхыгъэ *lofhэм* дэлжилж, шүсэж, астана угасан.

икбоу зэрээшүүхыщхэр.

Адыгейим и Лышхъэ къынзэрэккигъэтхъыгъэмкэ, зыщырэхъят шъольтырхэм Адыгеир ащищ. Общественнэ-политический эзикъытныгъэ шъольтырхым илъынир ары республикэм ихэхъоньгъэхэм албанасэр. Республиком игъэцкэекло хабзэ ыкчи хэбзэухуумэкло къулыкухэм пшъэриль шъхьалэу ялэр шъольтырхым иль рэхъяныгъэр къеухуумгээнир ары. Анахьэу непэ Урысыем къызытелеункэхэрэ лъэхъаным нахь гъэлъешыгъэ шыким тетэу тоф зэрашэн фаер къылуагь.

Псынкэу шъунаэ атешъудзэн, ядаохэр игъом ыкчи зэрифэшшиашэм тетэу зэхэшүүфынхэ фае. Лэжъапклемкэ республиком чыфэ тельэп. Талэки непэ чылпэу тызэртыр къетыухуумэн фае, зытефэрэ цыфхэм пенсиер ыкчи тын тедзэхэр игъом аратынхэм льыпльэээн фае. Ахэм ахэхъэ хъакульах ыкчи хэбзэлах угъоинхэр, — **къылуагь Къумпыл Мурат**.

Клэухым Адыгейим и Лышхъэ агу къыгъэккыжьыгь цыфхэм ящылеккэ-псэукэ нахьышу хъуным, экономикэм хэхъоньгъэ шинийн эсэлжүүлж, ми-

— Ведомствэм илофшэн харьзу социальне лъэныкъом илофыгъохэм шъуналэ атежкугъэтын фае. Цылфхэм, анахьзү социальнэу мыухуумагъэхэм: клэлэццыкъухэм, пенсионерхэм, сэкъатныгъэ зилэхэм, гъот makлэ

КИАРЭ Фатим.

Ермэлыкъи 150-м ехъу зэхащагъ

Адыгэ Республикаем и Лышъхъэу Къумпыл Мурат пшъэрыйль зэрафишыгъэм тетэу уасэхэм якызэтэлэжэнкіэ лофтхъэбзэ гъэнэфагъэхэр республикэм шызэрархъях.

Мы ильэссыр къызыхъагъэм щегъэжкъагъэу ермэлтикъи 150-м ехъу Адыгейм щызэхащагъ. Бэдзэр уасэхэм анахы нахь пытуэу ахэм гъомылапхъэхэр ащащэх. Уасэхэр къаэты зэрэмыхъуущыр предпринимательхэм агурагъяло.

Адыгэ Республикаем и Лы-
шхъэ пшъериль къыгъэуцигъ
муниципалитет пэпчъ ермэ-
лыкъхэр цыфхэм афызэхащэн-
хэу, уасэхэм зыкъамы́ётныи
гъунэ лъафиныу, нахьыбэрэ

«Экономикэр чыңпээ кынзы-
щит лъехъаным Мыекъупэ дэс-
хэм Ыпшыгы афэхъугъэним тэ-
гъэпсыхъагъэу къэклошт тхъама-
фэм къышегъэжъагъэу шэмбэти,
тхъауматфэми ермэлыхъхэр зэха-
щэхээ ашыщт. Къэлэдэсхэмкээ
ар Іэрыфгы хүщт, нахь пыу-
тэу гъомылапхъэхэр къащэфын
альэкъыщт», — кыбыгыгъ къалэу
Мыекъупэ ипащэу Геннадий
Митрофановым.

Зэхэцжаклохэм тафэрэз

Республикэ общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» диктантыр онлайн шыкыем тетэу щатхыгь.

Къэралыгъо телерадиокомпанияе «Адыгейим» ижурналистхэр, Адыгэ Хасэм хэтхэр адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэ фэгъэхыгъытэ диктантым итхын хэлэхъягъэх.

Журналихтэй Тэү Замирэ, Тэшүү Светланэ, Беданыкъо Замирэ, Гүкілэл Сусанэ диктантын итхын илъяс къэс зэрэхэлжьехэрэв кытальгай. Адыгэ Хасэм итхьаматэй Лымыщкъо Рэмэзан. Хасэм хэтхэй Мэшфэнчү

Нэжджэт, Тэү Аслын, Къуижь
Къэпльян, Чэтэо Ибрахым,
Едыдж Мэмэт, нэмыкхэм
адыгабзэм изэгъашэнкэ ыкын
ильтэфедэнкэ диктантым мэ-
хъанэшхо илээ альйтэ.

хванчары илу альпин.

— Адыгэ шэн-хабзэхэм, лъэпкъ шлэжым, гум икъебзагъе афэгъэхыгъеу Ожъ Аскэрбый ытыхыгъэхэм къахыгъэ диктантым купкI инхэль, — игупшысэхэм таше-гъэгъуазэ Лъымыщкъо Рэмзан. — НыбжыкIэхэм

нахышшоу адыгабзэр зэрагъашэнүм фэштапэкли зэхахьэхэр зэхэтшэцтых. Ліежухэр зэфэзыщэрэ диктантум зөлж-аунчомбгүүнт

зедтъяшъомогъущ.
Осэшлхэм къаюштым тэ-
мыжэв тизэфэхьсыжхэм
къахэтэгъэцы тиадыгабээ
ибайныгэе нахышлоу зээзы-
гъашэе зышлонигъохэм диктан-
тым шүугээс къызэррафихын-
ар. Захашлахам тафараз

САХЫИПЭКЬО Нурбай

Адыгэ Республикаем избыльфыгъэхэм я Союз анахыкъеу хэтыгъэ Абрэдж Бибэ Бэч-мызэ ыпхъум идунай зэрихъожыгъэр гухэкъышо тщыхугъ. Республикаем бзыльфыгъэ движением зыншишъомблгуным шахьышо аш хишныхъагъ.

Бибэ Бэчмээз ылхум иунагъорэ игүпсэхэмрэ тафэтхъяусыхэ, тщымыгъупшэу ар бэрэ түн илрүүшт.

«НЭМЫКІ ХЭКІЛЫПІЭ ЩЫЛАГҮЭП»

Адыгэ Республика и Общественна палатэ ипащэ игуадзэу Анна Крюковам хэушхъафыкыгъэ дээ операциеу Донецкэ ыкчи Луганскэ ашыкторэм зэрэдьригаштэрэр кыуагъ.

— Тэ, Общественна палатэм иллыкюхэм, УФ-м и Президентэу Владимир Путиным инашо тэрэзэу тэлтэйтэ. Украина демилитаризацие ыкчи денацификации шыгъяныр, ДНР-м ыкчи ЛНР-м ашыпсэурэ цыфхэр къэухумэгъэнхэр ары пшъериль шхъаэу яэр. Ильэси 8-м кыклоц үрсчэу мы чыпхэм ашыпсэухэрэм щылакэ ялагъяп, къятыгъоштыгъях, аукыщтыгъях, яунэхэр къагъоштыгъях. Йофыр мамырэу зэшохыгъэ хууным бэрэ ежагъях, ау ар нах дэй хуунэптыгъягъ. Минскэ зээгынныгъэр агъэцкіэнэу фэягъэхэр. НАТО-м ихэгъэхүхэм Iashexэр Украина кырагъяуцтыгъях, ашкіэ Урысын ишинэгъончьягъэ аукъоштыгъ. Арышь, нэмыхкі хэкыпіэ щымылагъяу, игъом хэушхъафыкыгъэ операциер аублагъяу сэлтэйтэ.

Джырэкіэ Урысын фэягъэхыгъэ ахэр пшошь бгъэхуу зэрэмхъуущтыр къэбар нэпцыбэ кызэреклокырэр,

«ИГЬО ШЫҮПКЪЭУ АУБЛАГЬ»

«Заом сэкъатныгъэ хэзыхэгъэхэр» зыфиорэ Урысын общественна фондын и Адыгэ республикэ къутамэ итхаматэу Джарымэ Рэштидэ Украина щыкторэ хэушхъафыкыгъэ дээ операцием фэгъэхыгъяу игупшысэхэр кыриотыкыгъэх.

— Украина бирсырэу ильир зы мэфэ закъокэ къежагъяп, 2014-рэ ильэсийм кыышыублагъяу Донецкэ ыкчи Луганскэ народнэ республикэхэм ашыпсэухэрэм ямамырныгъэ щылакэ нацистхэм зэхакутагт. Ахэм яныдэльфыбээ, якультурэ чаграгъянэнм пылтых, жъалымыгъэ адьзэрхъэ. Арышь, хэушхъафыкыгъэ дээ операциер иго шыпкъяурагъягъ. Сыда пломэ, къэбар жыгульэм иамалхэм кызэрэхаутыгъэмкіэ, охтэ благъэхэм мы республикэхэм атебэнэнхэу загъэхъазырыштыгъ. Джы мы уахтэм анах шхъаээр зэрэобществэу, хабзери, бизнесри, общественна движениехэри зэкьюонхэшь, УФ-м и Президент дырагъяштэнэр ары, — кыуагъ Джарымэ Рэштидэ.

Тигушииэгъу кызэрэхигъещыгъэмкіэ, егъаштэм ныбджэгъуныгъэ зыдитиэгъэ гүнэгъухэм ящикигъэ шүүшэ Iепыиэгъур амал зэрилкэ ядъэгъотын фае. Аш даклоу, общественна фондым итхаматэ цыфхэм къядже къэбар нэпц зэфэшхъафэу социальне хъитыухэм къархъэхэрэр ашошь амыгъэхъунхэу ыкчи зээлэпамыхынхэу.

ПЧАГҮЭХЭМ КЬАЩЭКІ

Гъэтхапэм и 14-м ипчэдьижь сыхатыр 10-м ехъулэу оперативнэ штабын кылэкіэхъэгъэ къэбарымкіэ, Адыгейим зэпахырэ узхэмкіэ исымэджэш зы нэбгырэ ишилэнэгъэ щизэптыгъ.

Зидунай зыхъожыгъэ бзыльфыгъэр Кощхэблэ районым щыщ. Лабораторнэ улъякунхэм кызэрэгъэлэгъуагъэмкіэ, зэрылэйкыгъэр зэпахырэ узыкіеу COVID-19-ары.

Зигугуу къэтшыгъэ уахтэм ехъулэу зэпахырэ узээ коронавирусур Адыгейим щыпсэурэ нэбгырэ 47155-мэ къахагъяшыгъ.

Ахэм ашыщэу нэбгырэ 4561-мэ язазх (чэш-зымафэм къихэхуагъэр нэбгыри 111-рэ), хувжыгъэр нэбгырэ 41644-рэ (чэш-зымафэм хэхъуагъэр 613-рэ), зидунай зыхъожыгъэр — 950-рэ (чэш-зымафэм зы нэбгырэ).

Нэбгырэ 47155-рэ республикэм имуниципальне иссуплэхэм атегощаагъэу:

- Мыекъуапэ — 20670-рэ;
- Тэхүтэмькье районыр — 6566-рэ;
- Мыекъопэ районыр — 6358-рэ;
- Джэджэ районыр — 2830-рэ;
- Красногвардейскэ районыр — 2767-рэ;
- Кощхэблэ районыр — 2662-рэ;
- Теуцожь районыр — 1923-рэ;
- Шэуджэн районыр — 1712-рэ;
- Адыгэкъалэ — 1667-рэ.

ЗЭНЭКЬОКҮУ ЗЭХАЩЭ

Журналистикэм ылъэныкъокіэ Адыгэ Республика и Лышхъэ шилюхъафтын афгъэшьиэгъэнымкіэ Комиссием изэхсэгъю бэмышиэу щылагъ. Адыгэ Республика и Президент 2008-рэ ильэсийм мэлылфэгъум и 30-м ылъигъэ Указэу N 41-рэ зытетэу «Журналистикэм ылъэныкъокіэ Адыгэ Республика и Лышхъэ шилюхъафтын ехъыллагъ» зыфиорэр дишитэу 2022-рэ ильэсиймкіэ журналистикэм ылъэныкъокіэ Адыгэ Республика и Лышхъэ шилюхъафтын афгъэшьиэгъэним фэгъэхыгъэ зэнэкъокуу шхъэхъихыгъэ зэрээхашэрэмкіэ унашо мыш щаштагъ. ЛъэныкъуитIукіэ: гъэзетхэмрэ журналистикэм ылъэныкъокіэ сомэ мини 100,

теле-, радиокъетынхэмкіэ сомэ мини 100 шилюхъафтынэу афагъэшьиэшт. Журналистикэм ылъэныкъокіэ Адыгэ Республика и Лышхъэ шилюхъафтын афгъэшьиэгъэнымкіэ Комиссием 2022-рэ ильэсийм чьэпногъум и 1-м къыщегъэжъягъэу шэкIогъум и 1-м нэс журналист Iофшиагъэхэмрэ документхэмрэ ыштэштых, 2022-рэ ильэсийм шэкIогъум и 1-м къыщегъэжъягъэу шэкIогъум и 30-м нэс ахэм ахэллэшт. Шилюхъафтын зыфэгъэшьиэшагъэм хуунэу къагъэлэгъорэ Iофшиагъэхэр зэраштэрэмкіэ шапхъэхэр Адыгэ Республика икъэралыгъо хабзэ игъэцэлкію кулыкъухэм яфициальне сайтэу <http://adygheya.ru> зыфиорэр ижъугъотэн шъулъяшт. Адыгэ

Республикэм и Президент 2008-рэ ильэсийм мэлылфэгъум и 30-м ылъигъэ Указэу N 41-рэ зытетэу «Журналистикэм ылъэныкъокіэ Адыгэ Республика и Лышхъэ шилюхъафтын ехъыллагъ» зыфиорэр ац кыышыхаутыгъ. Документхэр Комиссием итхаматэ игуадзэу, Адыгэ Республика лъэнкъ Iофхэмкіэ, Iакъыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэнкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкіэ ыкчи къэбар жьугъэм иамалхэмкіэ и Комитет итхаматэу А. А. Шхъэлэхъом мыш фэдэ чынIэм рахъылэнхэ фае: къ. Мыекъуапэ, ур. Крестянскэр, 236, я 49-рэ каб., тел.: (8772) 52-36-01, факс: (8772) 52-10-16, электрон адрессыр: kotpas01@yandex.ru.

Искусствэр — тибаиныгъ

«Исламыер» ильэгапIэ фэкIо

Гъэтхапэм и 16-м Адыгэ Республиком и Къэралыго орэдьо-къашьюко ансамблэу «Исламыем» иконцерт Мыекуапэ щыклощт.

— Къэралыго гъэпсыкэ илэу Адыгейр зыпсэурэр ильэси 100 зэрэхьурэм тыпэгъоюзэ, «Исламыем» пчыхъэзэхахъээр зэхшэх, — кытиуагь ансамблэ цэрын охудожественнын пашеу Нэхэе Аслын. — Ныжкыкэхэм, еджаклохэм афэгъэхыгъэ концертэу республикэм ифилармомни Ѣзызхатщэрэм произведениякэхэр, лъэпкь шлэжымын хылылгагъэхэр Ѣзыщтых.

«Исламыер» ильэс 30 зэрэхьугъэм, медицинэм илофышэхэм алае концертхэу онлайн Ѣзыкэлем тетэу ансамблэм къытыгъэхэм нэбгырэ мин пчыагъэ яллыгыг.

Ясэнхьват феджакъэхэу орэдьо 20 «Исламыем» хэт. Ахр искустве лъягэм зэфишагъэх, лъягъэхэй ильягъо рэклю. Адьгабзэм изэгъэшэн, игээфедэн ялахьышу хальхъээ, тщыгъупшэжын пэнүүм нэсэгтээ ижырэ орэдхэм пос къапагъэ-кэжы. «Щырттым», «Гощэгэ-

гъым игыбз», «Мээгуаш», «Си Мурадин», «Хъягъэуджым изэфакъ», «Ныдэльф мэжъамхэр», нэмыкхэри Урысыем имызакою, дунаим Ѣжжынчых, хэгъэгубэмэ арыс тильэпкъэгъухэр зэфащэх.

Орэдьр лъэпкыям ыбз, ыпс. Къашьор лъэпкыям ишэн-хабзэхэм къащежъэ. Орэдымре къашъомрэ зэрэзэгъусэхэм «Исламыем» итворчестве лъагэу елэты. Орэдьохэу Хъюклю Сусанэ, Тыгъужь Асыет, Дзыбэ Руслан, пчынаохэу Лъэцэр Светланэ, Мышэ Анзаур, къэшьуаклохэу Лъэустэнджэл Рузанэ, Сиху Руслан, нэмыкхэтистхэм хэгъэгум Ѣзыкюре концерт хэхыгъэхэр къагъэдэхэн алъякьшт.

Аш фэдэ артист цэрылохэр зыщапуугъэхэ ансамблэр республикэм Ѣукэ Ѣашшэ. Ти Лъышхъэу Къумпыыл Мурат, Правительствэр «Исламыем» итворчестве Ѣыгъуазэх. Джы-

рэблагъэ ансамблэм дунэе шапхъэхэм адишэрэ автобус зэтэгъэпсыхъягъэ къыфащэфыгъ. «Исламыер» типащхэм лъешу афэрэз.

— «Исламыем» июбилей концертхэр Москва, Ставрополь, Налтык, Краснодар, Щэрджескэхэм, нэмыкхэхэм къащитыщтых, — тизэдгүйшигэту лъегъэклутэ композитор цэрылоу Нэхэе Аслын. — Адыгейр къэралыго гъэпсыкэ илэу зыпсэурэр ильэс 100 зэрэхьурэм дунэе мэхъянэ илэу сэлтэйтэ. Тиорэдхэмкэ, тикъашъохэмкэ адыгэмэ тарих гъогоу къаклугъэр, республикэтиэу тызэрэпсэурэр хэгъэгүхэм къащитэйтэ. Зэпэуунд юфыгъохэр Украинах эшхэу шаухыщхэу тэгүгэе, Владимир Путиным инаушохэм адэтэгьашт. Мамыр псэүкээр зэкэми анах лъаплэу тэлтэйтэ.

Тигъэзэт иныбдгжгүйшоу «Исламыем» итворчестве хи-гъэхъонэу фэтэо. Европэм

имузыкальнэ искустве лъагэу зэриэтырэм тапэки тигъэгүхшошт.

Искустве ицыифхэу Хъот Заур, Нэхэе Аслын къэшакло фэхъухи, ансамблэр зэхашаагь. «Исламыер» ильэс 30 хувьэ, пытэу ылъе тэуцуагь. Дунэе зэнэкъохэм пчыагъэрэ къащыхъягъэштэ, Урысыем и Прави-

тельствэ ипремие илауреат, республикэм итын анах лъаплэу медалэу «Адыгейим и Щытху-зехэр» къыфащэшьошагь. Лъэпкыыр, Адыгэ Республикар егъэдахэх, ыцэ дунаим Ѣэл. Опсэу, «Исламыер»! Уиконцертхэм цыфхэр къяжх, тизэлкэгъухэр нахыбэ хуунхэу тифай.

ЕМТЫЛЬ Нурбый.

Іэзэгъу уцхэр афикъущтых

ЕС-м хэхьэр хэгъэгүхэмрэ США-мрэ Урысыем къирашигээ Ѣыгъэ санкциехэр фармацевтическэ отраслэми, Іэзэгъу уцхэм яІекІэзэгъэхьани къыллыІэсийтхэм.
COVID-19-р къызэуталІэхэрэм арахыылІэрэ Іэзэгъу уцхэр къызэрэдагъэкІыхэрэм зэраІекІагъахъэхэрэми Минпромторгын ренэу гъунэ лъефы.

зэриээр къыуагь. Іэзэгъу уцхэм азынкыо нахыбэр тихэгъэгу къызэрэшьдагъэкырэр аш къыхигъэштэ.

— Пэудзигъэ шыкэлем тетэу сымаджхэм язытет мафэ къэс зэрагъашэ, ящикигъэ уцхэр аэлкягъахъэх. Федеральнэ, республикэ бюджетхэм ямылькукэ къащэфирэ Іэзэгъу уцхэр ыпкэ хэмийльэу аратых. Аш тегъэпсихъягъэу пстэумки федеральна, республикэ бюджетхэм соме миллион 203,93-рэ къахагъэ-кыгъ, — къыуагь Максим Коробко.

Іэзэгъу уц зэфэшхъяфхэр, коронавирусын ыгъэгумэкхэрэм арахыылІэхэрэри ахэм зэрахэхтэу, къызэрэдагъэкыхэрэм зэраІекІагъахъэхэрэмэре Минпромторгын ренэу альэпльэ. Анахьэу анаэ зытырагъэтырэри нахыбэрэ агъэфедэрэ Іэзэгъу уцхэр икью Ѣынхэр ары.

Адыгэ Республиком псауны-тээр къэухумэгъэнимкэ иминистрэ илээрэ гуадзэу Максим Коробко депутатхэм яупчэхэм

джеуп къаритыжъэ, корона-вирусыр къызэуталІэхэрэм зэраІэзэхэрэ уцхэм ялэпчэгъэнэу ишыкыагъэм фэдиз Адыгейим

Хыисап олимпиадэр макъо

Мы мафэхэм Адыгэ къэралыго университетын ия 7-рэ Кавказ хыисап олимпиадэ къыщызэуахыгь.

Мы ильэсийм шыльтэр 20-мэ къарыкыгъэ кэлэеджэжкуу 150-рэ фэдиз аш хэлажьэ. Урысыем, Болгарием, Азербайджан, Казахстан, Тыркуем, Армением, Монголием, Сербием, Таджикистан ыкли нэмыкхэхэм къарыкыгъэхэр аш къеклонгагъэх. Иофхъабзэм къемыкылІэшьуугъэхэм онлайн шыкэлем тетэу зауштэйт.

АР-м гъэсэнгъэрэм шлэнгъэмрэкэ и Министрствэр Адыгэ къэралыго университетын и Кавказ хыисап гупчэрэ Иофхъабзэм кэлэеджакло фэхъугъэх. Олимпиадэм изэхэшэнкэ АР-м иминистрэхэм я Кабинет, компаниуу «ITV Axxon Soft» зыфилорэд Іэпилэгъу къафэхъугъэх.

Кавказ хыисап олимпиадэр ашэрэ 2015-рэ ильэсир ары зызехашэгъэх. Иофхъабзэр къызэуихыз АР-м гъэсэнгъэрэм шлэнгъэмрэкэ иминистрэ ишшэрхэлхэр зыгъэцэкээр Евгений Лебедевым къыхигъэштэ олимпиадэм шлэгъе ин зэриээр, хэлажьэхэрэм япчагъэх ильэс къэс нахыбэрэ зэрэхъурэр. Къэралыго зэфэшхъяфхэр аш зэрепхых. Хыисапыкмэ сэнаущыгъе ин зыхэлхъэр Адыгейим щаугъоинхэр, къэралыгохэм азыфагу зэнбдже-гүнгъэ илъынир пшъэрэиль шхъялэу зэрэштэйр къылагъ.

Иофхъабзэр зэраублагъэр къыушихъатэу, олимпиадэм итамыгъэ — шлэнгъэм ехъигъэ хыисап чыгыр хагъэнах. Кэлэеджаклохэм хыисапыкмэ шлэнгъэу аэлкэльхэр мэфи 6-м къагъэльэгъоштых, лекции зэфэшхъяфхэм къафеджэштых, аш dakloу республикэм ичыгэлэ зэфэшхъяфхэр арагъэльэгъоштых, адыгэхэм яшэн-хабзэхэр, якултуре къафалотэшт.

Олимпиадэм иуцугъуитly зэрифэшьуашу klyagъэ, кэлэеджаклохэм дэгъою lof ашлагъ. Ныжкыкхэхэм къызэруаулагъэмкэ, Иофшэнхэр псынкхэхэр, ау гъашэгъоньгъэх. Кэлэеджаклохэм яшлэнгъэхэмкэ зызерауштэгъэд dakloу лъэпкь къашьюхэмкэ. Къэралыго академическэ ансамблэу «Налмэсым» иконцерт еплыгъэх.

ДЕЛЭКЬО Анет.

Медицинэ Іэпилэгъу арагъэгъотыгъ

Лъэпкь проектэу «Псауныгъэр къэухумэгъэнир» зыфилорэм къыдыхэлъытагъэу штольыр проектэу «Медицинэ фэло-фашигъэхэм яэксорт хэхъоныгъэ ышигынр» зыфилорэр Ѣынгъэм Ѣынхэрэи.

Аш ишугъэкэ 2021-рэ ильэсийм къыклоц Iэкылб къэралхэм къарыкыгъэ нэбгырэ арагъэгъотыгъ. Аужырэ ильэсиччим мыхэм афэдэ нэбгырэ мин 20-м ехъум яэзагъэх.

Ахэр Ахбъазым, Азербай-джан, Армением, Узбекистан,

Таджикистан, Туркмением ашыщих. Джащ фэдэу Сирием къыкыгъабэмэ яэзагъэх. Ахэм анахьэу фтизиатрием, хиругилем, офтальмологилем альэнхъокэ медицинэ Iэпилэгъу арагъэкыгъ.

Шыгу къэдгэкыжын, про-ектэу «Медицинэ фэло-фашигъэхэм

яэксорт хэхъоныгъэ ышигынр» зыфилорэм пшъэрэиль шхъялэу илэр медицинэ технологиехэм яэксорт хэхъоныгъэхэр ышигынхэм, АР-м псауныгъэр къэухумэгъэнимкэ исистемэ пэлхъяшт мыльку тедзэхэр къэгъотыгъэнхэм афытегъэпсыхъэгъэ амалхэр гъэнэфэгъэнхэр ары.

НыбжыкIэ макъехэр

Чанэу ахэлажьэх

Ныдэлъфыбзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэ фэгъехыгъэ Йофтхьабзэхэр ильэс къэс Адыгэ кIэлэегъэджэ кол-леджым Ѣзызехацх. Ахэм студенчэхэр, кIэлэегъаджэхэр чанэу ахэлажьэх. Адыгабзэм фэгъехыгъэ усэу студенчэм, коллегжым Ѣеджагъэхэм атхыгъэхэм аишицхэм нэIуасэ ишъуафэтэши.

Синьдэлъфыбз

Пытгыупшэжыгъэмэ уиньдэлъфыбзэ, Пытгыупшэжыгъэмэ уиадыгабзэ, Къысали, ныбджэгъур, о уадыга? Лъэпкъым ущыщэу укъэнэжыгъя? Е клюсэжыгъя джэнькъо машлоу Уисабынгъом ощ пае благъэр? Уашьом зищэеу, гүгъеплэ Iашлоу Гүшүлэ бзыу ом ибыбагъэр? Къысали, ныбджэгъур, о уадыга, Уиадыгабзэ плутэ лумыльеу? Укъэзыльтгыгъэм уфэхуумэ хымэ, Нэмыхык цыиф лъэпкъуми урхымэн. Уиадыгабзэ къычунагъэмэ, О уадыгэп, узышошлагъоми!

Лыхъужь цЭрыIу

Зэккеми зэлъашэу Тилхъужь цЭрыIу, Зэошкоу блэктыгъэм Лыгъэшхо Ѣзызепхъагь. Плэс уемыблэжъеу Уихэку къэбгэгъунагь, Узышхъамысжъеу Пыим упэшүекъагь. Ильэсхэр зэблэкким, Тигъашэ ухэмыхык, Уашымыгъупшэнэу Хэти ыгу уиль. Ош фэде лыхъужьхэм апае Тисабийхэм усэхэр атхыщ, Тидунай имамырныгъе пae Узфэбэнэгъэ ѢылакIэр тэ дгээлъэ- пэшт!!!

БЭРЗЭДЖ Анжел.

Адыгэ пшъашь

Адыгэ пшъашьэм сид ихуупхъагъа?! Адыгэ пшъашьэм сид идэхагъа?! Үлчэнэ псыгъу, ышхъац къыхы, Сидэу зэкүжъа иссэе плъижъи! Адыгэ пшъашьэм сид ихуупхъагъа?! Аш ихуупхъагъэ чыр зэлъекуух, Үлээпэ фыжхъэм дышъэр апэз, Аш фэдэу тетир дунаим зырыз. Адыгэ пшъашьэм сид ихуупхъагъа?! Адыгэ пшъашьэр сым исурэт ышхъац къыхъэ тыгъэм пэлыд. Үнэ хураехэм гур къылфаэл, Үлчэнэ псыгъо зэкүжъеу ишыгъ, Ишыгъын дахэу саер фэхъугъ, «Испъамые» къашом ар хэтэу Чышхъашьом ѩэбы!

ХҮУТ Марин.

«Хэт ыбзэ нахьышлоу уугъэра?»

«Хэт ыбзэ нахьышлоу уугъэра?» Зыгорэм упчэ къыситыгъ. Ныдэлъфыбзэм нахь бзэ Iешу Ѣзы- мыйеу Аш джэуап естыжъыгъ. Адыгэ лъэпкъым сэ сырипшъашь, Адыгэм ыбзэр — синьдэлъфыбз. Тыгъэж нурэу сашхъага итэу Синьдэлъфыбзэ гъогу сфирихъыгъ, Сигашэ лягэу ар Ѣысэлтигъ!

АХЬМЭТ Бэлл.

Сиадыгабзэу синьдэлъфыбз

Лъагэу сеэты, Бэ сеэгэлъэгъу, Зынахь дахэ ѢмышIеу Сиадыгабзэ! Тамэ сгуегъакIэ, Сеэгэбайбатэ, Шэнгыгъэ къысеты Сиадыгабзэ. Сэгъэбзэрбазэ Синьдэлъфыбзэу сиадыгабзэ. Уимэфэк мафэ Сыгу къыздэлэу Сэгъэмэфэкы, сиадыгабз!

БЫЛЫМЫХЬЭ Сайд.

Адыгэ лъэпкъыр

Адыгэ лъэпкъыр, зыфэсэгъязэ, Тиадыгабзэ чынэ умыш! Умыгъэкод адигэ хабзэр, Уянэ ыбзэ зыщымыгъэгъупш! Лъэпкъым ылъапсэр гүшүэ къабзэу, О рыгушы тиадыгабзэ, Хэгъэгу клаасэм ыпсэ занэу Лъэпкъым ыбзэу тиадыгабзэ!

КИУАЙ Фатим.

Сыадыг

Сэ сиадыг, Адыгеим сис, Адыгабзэр сибзэ Сыгу изыбзэу, Сынасыпышу.

Насып къысэзытрэр синьдэлъфыбз, Адыгэ цыфым — ар илункыбз. Пычинэм фэдэу зигъэбзэрбазэу Анахь бзэ дахэмкэ Сыгу нахьышум фэусэ... Адыгэ чыигум фэсэло усэ! Сыадыг, Адыгейим сис. Сихэку — Iапэ щиз, Ау икъэбар чым тиз. Ипсыхъо къаргъо, Икъушхъэ лъагэ, Ицыиф шлагъомэ яштихъу Чыжъеу щаутэ. Сэ сиадыг, Сихэку сэ сис, Адыгабзэр сибзэ Сыгу изыбзэу нахьышум фэусэ. Тиогу мамыреу, Тиогуогу тыфитэу, Нэфынэу тигутэу Тшхъашэрэт титигъе!

Лыхъужь

Ошьопщэ шуцIэм тичыльэ зэлъишти, Зэо гуихыр тэ къытфэкIуагь. ЩылакIеу тилэр пий хъолсаплэу Зэклакло ямышIеу укъауцухъагь. Ильэс 80-кэ тывзэкIэплэжьэмэ, Бжыххэпэ мафэ, ШэкIогу мазэу, УиньбжыкIэгу гүлэм зэрихъэу, Дунаим ихыльэ о зытепльхъагь, Угу ихыкIэр хэти ымышIеу Мэшю тэпышхом узэлъиштагь. Пий мэхъаджэмэ ар топэу къахабдзи, Тимамырныгъэ уфэбнагь! Псээмыблэжъэу, лыхъужь-лыхланэу А мэфэ дэдэм о узекIуагь! Гъэ мин тешIагъэми утшымыгъупшэу ЩысэтехыпIеу тигуукынагь! Тыгъэ нэфынэу укытфэблэнэу Непэрэ мафэм плэс о фэптыгъ. Псаоу непэ укытхэмитми, ЛыхъужьыцIэр о къэблэжьыгь!

Адыгабзэмрэ литературумрэкэу кIэлэгъаджэу УНЭРЭКЬО ѩамсэт.

Адыгабзэмрэ адигэ хабзэмрэ

Ныдэлъфыбзэ Ѣышур ренэу сэ си- гъус, Ныдэлъфыбзэр мэхъу сэркIэ жы- къэштэу, Гум дэль сигуушисэ аш рысэгошьшу, Адыгабзэр сэркIэ гъешIэрэ ныб- джэгъу, Бзэу чым тетхэм зэккеми анахь Iешу!

Семызэшэу сешIушIэ, Лъагэу чым Ѣысэлти!

КИСЭБЭЖЬ Хъазрэт, Адыгэ къэралыгъо университетым истигент.

Сиадыгабзэу синьдэлъфыбз

Ныдэлъфыбзэ Ѣышур ренэу сэ си- гъус, Сыбзэ шуягъэу хэльым гъунэ зи имы, Ныбжь зэхэдэз имышIеу адигэм игъус, Ныдэлъфыбзэ къабзэм сэ сырэгүшь.

Ныдэлъфыбзэ Ѣышур ренэу сэ си- гъус, Къытгыупшэжыгъэу хэльым гъунэ зи имы, Ныбжь зэхэдэз имышIеу адигэм игъус, Ныдэлъфыбзэ къабзэм сэ сырэгүшь.

Бжыххасэхэм яшIушIэх

Гъатхэр къэсигъ, чыгурни къэфабэ. Республиком ичIыгуулэжьхэри губгъо Йошиэнхэм афежьагъэх. ГъэрекIо анхыгъэ бжыххасэхэм яшIушIэх, гъэтхасэхэм япхын зыфагъэхьазыры.

АР-м мэкью-мэшымкэ и Министерстве къызэрить- рэмкэ, 2022-рэ ильэсэм Iуахыжынэу зэккемки бжыххасэхэм гектар мини 105-м ехъу апхыгъ. Аш Ѣы- щу коцым гектар мини 84-м ехъу, хэм гектар мини 11-м ехъу, рапслым гектар мини 10 арагъэубытгъ.

Бжыххасэхэм язитет специалистхэм ренэу ауплэкIу. Ахэм къызэралорэмкэ, къымафэр дэгъоу раХхыгъ, непэрэ мафэм ехъулэу уагъэрэзэнэу ѩит. Цыгъохэм лэжьыгъеу къэкIыгъэр амьгъэкIодынэм гектар мини 3445-мэ апэрэ Ѣынаутхэр ахальхыагъэх, Адыгэкъалэ ичIыгуулэжьхэм гектар мини 660-мэ ятлонэрэу аашIагъ.

ДжырэкIэ Республикэм ичIыгуулэжьхэм чыгъэш- хэр бжыххасэхэм алэklагъахъэх. Гъэтхапэм и 14-м ехъулэу гектар мини 84-м клахъеу яшIушIагъэх.

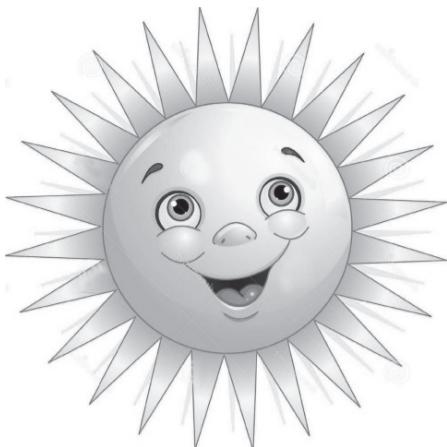
Гъэтхасэхэм япхын республикэм ичIыгуулэжьхэм пшъэриль шхъаэу я. ПешIорыгъэшьэу зэрэгжэнэ- фагъэмкэ, зэккемки гъэтхэсэ гектар 108106-рэ апхын гүхэй я. Аш Ѣыщэу тыгъэгъазэм гектар 57728-рэ, натрыфим — 23915-рэ, зэнтхым гектар 10790-рэ, картофим — 86,8-рэ, нэшэ-хъырбыдзхэм гектар 32-рэ, хэтэрыкIхэм гектар 295-рэ, бывымусхэм — 3449-рэ, Iэзэгъу уцхэр зыхашыкIыре уцхэм гектар 1252-рэ арагъэубытгъ. ДжырэкIэ зэнтхъ гектар 30 апхыгъ.

Апхытгъэч чылапхъэм ипроцент 80-м клахъеу республикэм ичIыгуулэжьхэм зэрэгжээтыгъэх. Санкциеу тикъэралыгъо къытыральхыагъэм яягъ къэмийкёнэм, Йошиэнхэм зэпүү имышIенэм дэлжэхъ. Тихэгъэгъу къыщыдагъэкIыре чылапхъэхэр, химическэ обработ- кэ зэрашыгъе препаратхэр зэрэгжээтыгъ.

АР-м мэкью-мэшымкэ и Министерстве бэмьшIеу ѢыкIогъэ зэхэсигъюм Iофтхьабзэм гъэтхэ Iошиэнхэр республикэм зэрэцьзэхашэхэр Ѣызэхашафыгъ. Джащ фэдэу Адыгейим ит мэкьюмэц хызымэтшаплэхэм къэралыгъо IэпшIэгъо арагъэгъотырэм тегущылгъагъэх.

ДЕЛЭКЬО Анет.

Усэхэр къэтэжъугъау

КЪУЕКЬО Налый УИОГУ

Сыдэу огур къебзэ-льабз,
Сыдэу непэ нэфынабз!
Сыдэу даха, зэпшэлты,
Орэд гухьэу, гур елты.

Мо огу лъагэу нэфынабзэм
Фэдэу, ори угу гъэкабзэ.
Уянэ ыбзэ, уичыгу класэ
Укъальфыгъешь, уамызэш.

Джар уигъаш!, джащ уегъасэ,
Джар уимаф, мэзэгъо чещ.

Хъунэго Сайд АДЫГАБЗЭР

Анахь мыльку лъаплэу
Чым щыгъотыгъэр –
Сиадыгабз!
О – усихабз!
О – сыгу уицьбз,
Спсэ уритхыбз!
Оркэ сиклуач,
Оркэ сыйбай.

Кымафэр икыгъами, джыри, тызэрер-
саагъэу, тызэкюцишьхъагь: къэпшэнэу
щытэп — кыри гъери зэхэклиякэх,
ушьбор ренэу нэгу чъебзэгъэ гырин,
ау жыр псынкэ, маклэ, фабэ — гуаоп,
губжыпхэ цунтхаклон.

«Тып-сып, тып-сып» ылоу, мыгумэ-
кыхэу, ушъэгъэ фабэу ощ зэпытыгъэх
мы мэфэ зеклэльтихъор. Гуки шхъэкли
тагъашокыгъэу тыхэтэгъ. Джы ощхым,
зэпытугъэу, зегъэпсэфы, осыр маклэу
къельэсы.

Непэ тыгъэр къытхэпльэ; фэбэшхоп,
ау гур егъэшү — гушубзыу. Гу цыклик
игул. Нэфынэр зиджагъо щыла?!

Ау сабый клогъаклэу тыгъэр мэ-
щэо-плло; зэ мэшхыпцы, зэ укытэу
пщэкъогъу зешы, етлани ыгу мызагъэу
къеуцу — къыкъоплы.

Хыжыр мафэм щэпхъанкэ, къихъэ-
гъэкэл гъэтхэп мазэр джыри йоные-шэ-
ныеп; сабый къехъугъаклэу, нэжъо-лужъу.
Къолэхъэм нэф зышыгъэм къыше-
гъэжъагъэу ажэ агъеуцурэп: «Къуагъ,
къуагъ...» Муухыжъир къалотэку. Чы-
гур къафэнэжъигъ плонеу, зэ лъхъэнча-
бзэу къебыбэхъ, ау къетысэхъхэрэп,
ашоингъо пстэур, есэжыгъэхъ, «къуагъ-

саргъ» заклэу къыкъалотыкъыжызэ мафэр
агъакло.

«Ашыгъум, къеющхышт!» — къыуагъ
иушым. Тыригъэфагъ. Огур нэку-
нэпсэу къызэххэз... Ос темылъижъ-
кэ, арэу псынкэу Жэклэфыр икына?!

— аши шлоигъоба тлэклу зигъэль-
рыхъэ.

Гъэтхэ пасэу къэкъутэрэ джащ фэд,
вшэ зызэблехъу, сабый клогъаклэу,
маклэу тлэклу мэшынэ.

ДЗЭУКЬОЖЬ Нуриет.

Ижъирэ зэхэтыкIэ-зэфыштыкIэхэр

Хасэм иунашьу

Нартмэ гуклэгъушо ялагъ. Ежмэ
анахь цыклоу, ежмэ анахь маклэхэр
щыхъагь ашыщтыгъэп ыкли агу хагъэ-
къыщтыгъэп — истимэ язаощтыгъэхэп,
къаухумэштыгъэх нахь.

А хабзэм тетэу посэущтыгъэх. Исп-
гуашэм ил! Хъымыщыжьри щымылэжьэу,
ыкъо Пэтэрэзи къодыгъэу, изэкэ дэдэу
къызэнэм, нарт хасэр зэхэтийсхь,

Исп-гуашэм, ньюжь дэдэ хъужьгъэу
щыты, щылаклэу фэхъущтэм тегущыла-
гъэх: «Исп-гуашэр тинисэ гъэшшуагъэу
щыты. Тильтэхъакли тищылакли ыгъэ-
дахэу сидигъокли тхэтэгъ; тинарт
лъепкь ыгъэшшуагъ, ылъитагъ. Уасэу
къититыгъэмкэ тыйдэзеклюжын фай.
Аш къыхэкъыкэ, Исп-гуашэр псаоу
дунаим тетыфэкэл гъэшоныгъэ фыти-

иу тыгынэу къиттефэ. ыгу хэзыгъэ-
кырэм посэкодишье ышшагъэкэ тльы-
тэшт, мытэрэзэу зэрэзекуагъэр фэт-
лъэгъущт».

А унашьор агъеуци, хасэм хэтхэр
зэхэкъыжьигъэх... (Нартхэр. Апэрэ том).

* * *

Зинахыжъ зильаплэр лъэклэуатэ.

Бзыухэр ыкIи нэмыкI псэ зыптыхэр

Хырыхыхъэхэр

Быдзынчъэ бынышу.

* * *

«Ей» зымылорэ жъонакл.

* * *

Зыкэ тларкью бгыкъур зиунаплэ.

* * *

Къырым къикли лъэкъоклэу, тиунэ
къихъи бгъэгу, ыбгъэгу сеплъи хъы-
рахъишь.

* * *

Мафэрэ зеушъэфы, чэщырэ мэкъуртэ.

* * *

Нысеклабэмэ бын ахехышь, хэхъажьы.

(Чэтыхъые бын).

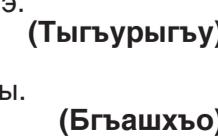
(Пцашхъ).

(Дышъэчэт).

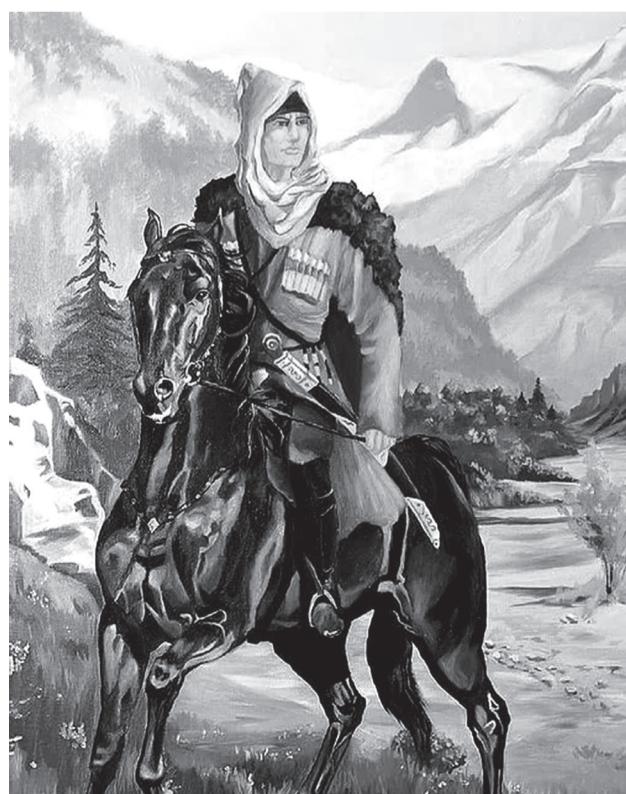

(Тыгъурыгъу).

(Бгъашхъ).

Зиш ыуж къинэрэм мылькур ий

Адыгэ пшысэхэм, йориатэхэм зыныбжь
имыкъуугъэхэм ягуультэ агъечаны, ясэна-
ущыгъэ хагъахь.

Зы лыжъ горэ, лэн зэхъум, ыкъуиту
къяджи ариуагъ:

«Симылъку шъуфэзгошырэп, жъугошынэу
сыфаеп. Шъузэхкынэу зыщыхъурэм, шъуи-
шыхъэр къызэдэжъуагъачьери, зиш ауж къи-
нэрэм мылькур ий».

Ятэ лыгъэу зэшитумэ зэхэкъынэу зырахъу-
хъэм, ятэ иосыет агъецкэлжынэу фежа-
гъэх. Дэкъыхэшь, шыхъэр къызэдэгъэчэнхэу
аублэ, ау ечъэжъэгъу имыфэхээ, тлуми
шхомлаклэр къакъудыишь, яшыхъэр къагъеуцх:
тлумэ язи фаеп ылээ ишынэу. Арэущтэу бэрэ
ашыгъиг.

Мафэ горэм шыю блэкъирэ горэм къэ-
литлумэ ашлэрэр ылъэгъуугъ. Къаклэлтырхъи
къяупчыгъ ар зытырашхъэрэмкэ. Зэ-
шитумэ юфэу ялэр лын palotагъ. Адрэм
гүшүүитлү къариули, ежъэжъыгъ. Аш нэужым
къалэмэ яшыхъэр лъэшэу къызэдэгъэчъагъэх,
зиш ыуж къинагъэм мылькур иеу хъугъэ.

Сыда а шыум къариуагъэр?

(Джэуап: «Зэблэшъухъури къызэдэжъу-
гъачьэх»).

Нэкүубгъор зыгъэхъазырыгъэр
МАМЫРЫКЬО Нуриет.

Гум пыкIырэр пэкIэжьы

Ильэс 15 зыныбжь спортсменкэу Камила Валиевам Пекин щыкIогъэ Олимпиадэм фигурнэ катаниемкэ апэрэ чыпIэр кызэрэшимиыхыгъэр тикъэралыгъо имызакъоу, 1экIыб хэгъэгүхэм ашыпсэухэрэми агу кьеугъ.

Апэрэ программэ кIэкIым зыхэлажьэм, ар апэ ишьыгъэхагъ, кыкIэлтыкIоцтми къенэ-къокIухэрэм зэратекIоцтим цыфхэм яцыхъ тельигъ. Ау ащ кыкIэлтыкIогъэ программэм хэукIоныгъэхэр щишыгъэх, мылым щыцанльээз тefагъ... Ыпэ ишьыгъэхэр кыхэкIыгъэх, апэрэ чыпIэ гъешоцьищим язи кыхыгъэл. Ареущтэу щитми, зэрдудауеу фигурнэ катаниемкэ ар анах зэрэлжэшым цыфхэр ехъирэхьышашгъэх, зыми ыгъэмысацьэп.

Олимпиадэм хамыгъэлэжьэн зэральэкIоцтыгъэр, допинг loff-хэр кызэрэпаэтигъэр, зэнэко-къухэр къэмисызэ сыхат пчагъэрэ учлабэ кызэрэратыгъэр пшъешэжьыем шокIи-нигъыкIи гъыки шошьхэкIуагъ.

Камилэ рагъэшечьгэе гукъа-ор кызыгурлыгъэхэм ыкIи лэпIэгъу кыфхэхуягъэхэм зэу ашыщ Къэбэртэ-Бэлькъар Республиком и Лышьхъагъэу, политики, бизнесменэу Къан-къо Арсен. Фейсбукум щирилэ нэклубгъом ащ Камилэ

фигъэхьыгъэ тхыгъэр къи-хъагъ.

«Пшъашьэм хэль талант инир апэу зэрдудауеу ашагъэшэгъуагъ, нэужым агъэцыкIуагъ. СэрыкIэ Камилэ Олимпиадэм теклонигъэр кыщыдхыгъ. Те-фагъэми, къэтэджыжыгъ. Ащ пытагъэу ыкIи щэлгъэу хэльым апае янэ-ятэхэми, итренери «тхашуягъэпсэу» ясэо.

Камилэ къинеу рагъэлэгъу-гъэр фэзгээпсынкIэнэу сираф, икъарыу къиххажынымкIэ сишиуагъэ езгээкы сшоигъу.

Камилэ янэ-ятэхэри игъусэхэу, еже къыхихырэ уахтээм, зиг-тэпсэфынэу къалэу Шъачэ къесэгэблагъэ», — къетхы А. Къанкъом. Ахэм хъакIещэу «Radisson коллекшн парадиз Сочи» зыфиорэр къяжэ. ИшыкIагъэмэ, Камилэ зыхэфэгъэ хъал-балыкъым изэхэфын къых-лэжъэним ар фехъазыр.

Адыгеир агу рехъы

Адыгейм и Мыекъопэ район зекIоныр щызэхэпшэним зэрэтергээпсыхагъэр бэрэ Лышьхъэм къихегъэши. ЧыпIэ зэфэшьхъафхэм къарыкIыжхэу ащ къэкощижхэрэм япчагъэ хахьюу ригъэжьагъ.

Республикэм икъушьхъаль-эхэр зыгу рихыхэрэр, тапэкIэ ахэм зекIоным зызэрациушьом-бгъущтыр кызыгурлыгъэхэр ары районыр псэупIэкIэ къиххэзыхыгъэр.

«Цыф пчагъэм къихахъо-

мэ, еджапIэхэри зэрящкIэгъэштхэр гъэнэфагъэ. Ар къидэтльтээзэ ыкIи программэ зэфэшьхъафхэр дгъэф-дэхээз чыпIэ инфраструкту-рэм игъэпсын лыдгээкотшт, цыфхэм ящыIэкIэ-псэуки

зыкызэрэдгъээтыштим ты-пильыщт, — elo КъумпIыл Мурат. — Урысюем и Президентэу Владимир Путиним иунашшо дедгаштээз еджапIэхэм ягъэкIэжьын тынаэ тетэгъэты».

Зэрэджэштхэ цIэм лъэхъух

Псэушьхъэхэр зидэс вольерэу «Гъозэрыпльэ» бэмышIэу къашэгъэ домбай щырым джыри цэ илэп. Кавказ заповедникым ащ цэу фаузыщтим икъиххэхын фэгъэхьыгъэу зэнэкъоуу зэхещэ.

БэмышIэу вольерым домбаеу Муникэ Приокскэ-Террасскэ заповедникым къиращи къида-гъэтIысхъагъ. Джы щыр цыкIум зэрэджэштхэр къихахынным фэшI цыфхэм закынфагъаз.

Ар вольерым къидэфэнэу зэрэхуугъэм къэбарэр пыльым шэущдгэгэйзэн. Ильэс фэдиз-кIэ узэкIэлбэжьимэ, псэупIэу ХъымыцкIэ щыщхэм псыхьюу Шъхэгуша юу къицагъотыгъэ домбай цыкIум Кавказ заповедникым иветеринар фахыгъагъ. Ар зыхуугъэм тхамэ-фитly гор тешлэгъагъэр, псым бэрэ хэлтэгъ, хэпIыкIыххэгъагъ. Псэушьхъэ щырым къаруу илэжьигъэп, псыхьюу рихыхыни ылтэжьыщтг. Ар зыкIэхьагъэм лъэшэу ишуагъэ ригъэ-кIыгъ, ыыгъэхшагъ, ыыгъыгъ, къаруу ригъэгэотыгъыгъ.

Ау цыфхэм ясэгъэ домбаир заповедникым хэптIупщихъэмэ бэрэ зэрэмийсэушуущтыр гъэнэфэгъагъэ. Ары заповедникым ивольер дагъэтIысхъанеу зыкы-раххуухъагъэр.

Мы лъэхъаным ар зыми щы-щынэжьырэп, цыфхэр благъэх къыкIэрхъях, фэсакъых, ишыкIагъэр рагъэгъоты.

Заповедникым итарих угу кыгъэкIэу цэр аусынэу фахэ ащ иофышIэхэр. Ехъэм къи-хахыгъэу цыфхэр зыхагъадэхэрэм ашыщих цэхэу Кавказ, Бодо, Ермых, Найденыш зы-филохэрэр. Ахэм ямылтыгъэу, хэти цэу къиххахынным фит. Тыгъэгэзэм и 17-м нэс цэхэр

Кавказ заповедникым иофици-альнэ аккаунтэу Инстаграм и Телеграм зыфилохэрэм агъэхынэу щыт.

Домбай цыкIум цэу къицаг-хахыщтыр Чыгум и Мафэу гъэтхапэм и 20-м хагъэунэфы-къицагхын энэ зэхэжээхэм итлонэрэу хуугъэ. Апэрэм заповедникым икъушьхээ лъагэхэм яшуагъэ къагъэкIуагъ. Ащ щызэхуагъэ экологическое лъэгээгээхэм ясурэтхэр, шуагъэу апльхэр щыпIэгъуущтых.

Кавказ заповедникир

Музейм иэкспонатыкI

Кавказ заповедникым тарихын имузеу Шъачэ дэ-тый экспонат лъапIэ ритыгъ. Ар домбаим ишь-хъэкIушихъэу 1977-рэ ильэсим научнэ экспедицием хэтигъэхэм заповедникым къицагъотыгъагъэр ары.

Джы музейм къакIо-хэрэм домбаим ишьхъэ-къупшьхъэхэр зэральэ-гъущтхэм фэшхъафэу, лэкIэ тэлбэнхи, къалэтини алъекIыщт. Шъыпкъэр плоштмэ, псэушьхъэ къупшьхъэхэр заповедникым ичыгүхэм бэрэ къаха-гъуатэхэрэп. Бжъакохэр, цэхэр, нэмыхI къупшь-хъэхэр апэ къифагъэхэм, заповедникым къыхэпхынхэ уфитэп. Научнэ иофышIэхэм заповедникым идиректор Йизын къаримытэу псэушьхъэ къупшьхъэхэр агъэфедэхэрэп. Ахэр зидэштIыхъэ чыпIэм къыххэнэжьынхэ фаау къэзигъорэ унашохэр щыIэх.

Джынэс домбаим ишьхъэкIушихъэ заповедникым инаучнэ къутамэ иостеологическе колекции хэлтэгъ. Аужырэ лъэхъаным музейхэм тактильнэ (лэкIэ узээн уфит) чыпIэхэр яэ хуугъэх. Заповедникым идиректор экология шIэнэгъэхэмкIэ игуадзэу Ольга Леговам къицагъэ тхъэкIушихъээр цыфхэм зэральэгъущт закьом пае музейм зэрэрамытгъэр. Цыфхэм, анахьэу кIэлэ-цыкIуухэм, тыкъэзыуцухъэрэ дунаим псэ зыптыгъу къыддиттэхэр ашIэнхэм, зэхахыгъэхэр хуунхэм пай. Экскурсоводын къицагъатэрэм уедэлүэ апч чIэгъын чэлэл экспонатыр къэпплтихъаным бэкIэ нах гъэшIэгъон ащ утэбэнры, иинагъэ ыкIи ышьокIэ зыфэдэр эзбгъэшIэнхэр.

ТхылъыкIэ къидагъэкIыгъ

ЦыфыIэ зынэмыссыгъэ чыюпсым и Мафэ бэмышIэу зэрдудауеу юулагъэунэфыкIыгъ.

Ащ ипэгъокIэу Кавказ къэралыгъо чыюпс заповедникым тхылъэу «Лесные растения Кавказского заповедника» зыфиорэр къидигъэкIыгъ. Ар КъохэпIэ Кавказым къыцыкIыхэрэм афэгъэхыгъэу ыкIи научнэ тхылъ сериеу къытырадзэнэу рагъэжьагъэм иятлонэрэу хуугъэ. Апэрэм заповедникым икъушьхээ лъагэхэм къацыкIыхэрэз зыфдэхэр къицагъатэштIыгъ.

ТхылъыкIэ къэкIырэ лъэпкы 194-у мээхэм ущаукихэрэм афэгъэхыгъэ къэбархэр къидэхагъэх. Ахэр къэзыуугоицхэр ыкIи къэзтихъягъэхэр заповедникым инаучнэ иофышIэхэм Татяна ыкIи Сергей Трепетхэр ары. Къытырадзэгъэ тхылъ краеведхэм, зекIоштхэм ашIогъэшIэгъоныштых, къэкIыхэрэр зэрагъэшIэнхэмкIэ кIэлэдэжкаклохэм лэпIэгъу афэхуущт тхылъим икъидэгъэкIынкIэ зыгъэпсэфыпIэу Гъэхъунэ Плыжым ипацхэм яшуагъэ къагъэкIуагъ. Ащ щызэхуагъэ экологическое лъэгээгэхэм ясурэтхэр, шуагъэу апльхэр щыпIэгъуущтых.

Тикъушьхъэ мээхэм нэмыхI чыпIэхэм ущауумыкIэшт уцхэр, куандэхэр, къэгъагъэхэр къацэкIых, ахэм афэгъэхыгъэ къэбархэмкIэ авторхэр тхылъим еджэштхэм хъалэлэу адэгуашэх.

Нэклубгъор зыгъэхъазыгъэр ШъАУКЬО Аслъангугащ.

Музыкальнэ театрэр

Апэрэу къагъэльэгъошт

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо камернэ музыкальнэ театрэу Хъанэхьу Адамэ ыцэ зыхырэм гъэтхапэм и 30-м щыклошт кэу ыгъеуцуугъэ къэгъэльэгъоныр.

Музыкальнэ произведением хэлль гущыгъэр зытхыгъэр Фридрих Вайскерн. УрысыбзэкІэ зазыдээкыжыгъэр Юрий Михельсон. Музыкэр В. А. Моцарт ыусыгъ. Оркестрэм ишащэр, дирижеры Адыгэ Республикэм изаслужен-нэ артистэу Аркадий Хуснияров. Къэгъэльэгъонэу «Бастьен ыки Бастьенна» зыфиорэм ирежиссерыр Нэгъой Азэмэт. Къашъохэр Адыгэ Республикэм инароднэ артистэу, Грузиет изаслужен-нэ артистэу Испул Аслын ыгъеуцуугъэх. Сценографиер — Сергей Ловченко, шъушашхэр — Екатерина Пигасовам къу-гупшысыгъэх.

Шулъэгъум, шъугъоным, тыкъэ-зытуухъэрэ чыюпсым идехагъэ афгъэхыгъэ музыкальнэ къэгъэльэгъоныр къизэрый. Нэгъой Азэмэт камернэ музыкальнэ театрэм апэрэу Ѣгъеуцуурэ спектаклэр шу зэрэлгэхүхэрэ ныбжыкъехэм яхыллагъ.

Удэу Колас тхъагъэпцы, ащдакоу акылышиу. Ау хэта ар? Пыуса? Къэбар шъэфхэм ашыгъуз.

Театрэр зыгу рихыхъэрэр куоу ригъэгупшысэхэ шлоигъоу режиссерым зэгъэшэнхэр ешых, къэгъэльэгъоным икупк спектаклэм епплихъэрэр фещэх, гупшысэ зэфэшхъафхэр аргэшшых. Ба-

летмейстерэрэ Испул Аслын, дирижерэр Аркадий Хуснияровыр, артистхэр къэгъэльэгъоным хэлажъэхээ шыкІэхэр къизэрагъотхэрэм уялтынкэ гъешгэхъоны.

Гъэтхапэм и 21-м зэфэшыгъэ шыкІэм тетэу спектаклэр къагъэльэгъошт. Пушкинскэ картэмкэ

ащ епллынхэ альэкъышт, билетхэр ашэштих.

Гъэтхапэм и 30-м апэрэу спектаклэр къагъэльэгъошт, театрэр зыгу рихыхъэрэр зэхэшаклохэмрагъэблагъэх.

САХЬИДЭКЬО Нурбый.

Урысыем и Кубок

Дышьэу медалиш

Урысыем и Кубок күшхъэфчээ спортымкІэ кыдэхыгъэнэм фэгъэхыгъэ зэнэкъохуу Омскэ щыкууагъ.

Адыгэ Республикэм күшхъэфчээ спортымкІэ иеджапІэ щагъэсэгъэ Александр Евтушенкэм трекым дышьэ медали 3 кыншхыгъ.

«Командная гонка» зыфиорэм хэлажъхи километри 3 кызынакум, апэрэ чыпІэр къэзхыхыгъэхэр: Александр Евтушенко — Адыгэ Республикэр, Валерий Исламов — Адыгэ Республикэм ыки Омскэ хэкум якоманддэхэм ахэт. Дышьэр къэзхыхыгъэ командэм ялэпээсэнгээ кыншагъэльэгъуац Степан Григорян, Кирилл Мальковым, Александр Ивановым. Ахэр Омскэ, Владимирскэ хэкухэм яспортсменых, зы командэ хүхэу зэнэкъохуу хэлэжъагъэх.

Зэнэкъохуу «СКРЕТЧ» зыфиорэм Александр Евтушенкэм апэрэ чыпІэр кыншы-

дихыгъ. Омскэ, Самарскэ хэкухэм ялтыклоу Степан Григорян ятлонэрэ чыпІэр кыншагъ.

Күшхъэфчээ трекым «Гите» зыфиорэм зэнэкъохуу щыншахагъэм метрэ 1000-р трекым кыншакум, Александр Евтушенкэм дышьэр кыншагъэшьошагъ.

Москва, Свердловскэ, Тульскэ хэкухэм яспортсменхэм хагъэунэфыкырэ чыпІэр кыншадахыгъэх.

Александр Евтушенкэм, Адыгэ Республикэм күшхъэфчээ спортымкІэ и Федерацие ишащэр Анатолий Лелюк тафэгушо.

Адыгэир къэралыгъо гъэпсыкэ илэу зыпсэурэр ильэси 100 зэрэхъурэм тигъэхъагъэхэр фэтэгъэхых, — кынтиуагъ Анатолий Лелюк.

Футбол

Хэта финалныкъом хэхъащтыр?

Урысые Федерацием футболымкІэ и Кубок кыдэхыгъэнэм фэгъэхыгъэ ешгэгъухэр хэгъэгум гъешгэхъонэу щэклох.

Финалым и 1/4-м хэхъэгъэ клубхэм язичээзу зэлукэгъухэр мэлжэлтэгъум и 19 — 21-м зэхашэштих.

Ешгэгъухэр

ЦСКА Москва — «Спартак» Москва

«Енисей» Красноярск — «Рубин» Казань

«Балтика» Калининград — «Динамо» Москва

«Алания» Владикавказ — «Зенит» Санкт-Петербург

«Аланиер», «Балтикэр», «Енисеир» апэрэ купым хэтхэу Урысыем изэнэкъохуу хэлажъэх.

«Динамо», «Зенит», ЦСКА, «Спартак», «Рубин» — ахэр

Урысыем имызакьюу, Іэкыб хэгэгхэм ашызэлъашшэх, Европэм икубоххэм якыншахын хэлажъэх.

1991 — 1993-рэ ильэс ешгэгъум Мыекъопэ «Зэкъошныгъэр» Урысыем и Кубок кыдэхыгъэнэм хэлажъээ финалныкъом нэснэгъагъ.

Финалым 1/4-м теклонигъэрэ кыншадахыгъэрэ команддэхэр финалныкъом хэхъащтых. Ешгэлэх дахэ къагъэльэгъонэу афэтэло.

Къатхэхэрэм яшоширэ редакцием иепллыкіэхэмрэ зэтемыфэнхэ альэкъышт.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛН Нурбый.

Зэхээшагъэр
ыкИ кыдээз-
гъэкырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкІюфхэмкІэ, Іэкыб къэралхэм ашы-
псэурэ тильэпкъэ-
гъухэм адярьэз зэхы-
ныгъэхэмкІэ ыкИ
къэбар жуугъэм
иамалхэмкІэ и Комитет
Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыд-
шыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къахырэр А4-кІэ
заджэхэрэ тхъапхэу
зипчъагъэхээ 5-м
емыхъхэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлъэу, шрифтыр
12-м нахь цыкунзуу
шытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхъагъэхэр редакцием
зэкъегъэжъых.

E-mail: adygoevoice@mail.ru

Зыщаушыхъятыгъэр:
Урысые Федерацием
хэутийн юфхэмкІэ, тел-
радиокъэтын-
хэмкІэ ыкИ зэлты-
ИэсъыкІэ амалхэмкІэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
чыпІэ гъэлоры-
шапI, зэраушыхъятыгъэ
номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушыхъятыгъэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкъемкІи
пчъагъэр
4637
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 472

Хэутийн узышы-
кIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
Зыщаушыхъятыгъэ
уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шхъяIэр
Дэрэ Т. И.

Редактор шхъяIэм
игуадзэр
МэшлЭкъо
С. А.

Пшъэдэкъыж
зыхъырэ секретарыр

ЖакИэмыкъо
А. З.